

ศึกษาธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในนรกและสวรรค์ในอุปาสิกาสูตร An Analytical Study of the Dhammas Causing Female Lay Followers to be Reborn in Hell and Heaven in the Upāsikā Sutta

¹ภัทรชวณันท์ พัฒนธัญธนธรณ์ และ ²พระครูสิริรัตนบัณฑิต (สุขสันต์ สุขawatthano)

¹Phatchawanant Phatthanathanyathanatorn and ²Phrakhru Sirirattanapandit
(Suksan Sukhawattano)

^{1,2}คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2}Buddhism Faculty, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: Phatchawa99@gmail.com

Received: May 8, 2026; Revised: August 15, 2026; Accepted: August 16, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในนรกและสวรรค์ในอุปาสิกาสูตร ซึ่งเป็นการศึกษาหลักธรรมที่เป็นเหตุแห่งการนำไปเกิดในทุกข์และสุขคติของอุปาสิกาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ผลการศึกษาพบว่า ในทางพระพุทธศาสนานั้นได้อธิบายถึงเหตุแห่งการเกิดในนรกและสวรรค์ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำทางกาย วาจา และใจ ซึ่งอุปาสิกาที่ประพฤติดีมีศีล มีความเห็นผิด ขาดศรัทธา และประกอบด้วยอกุศลกรรมบถ 10 ประการ คือ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น ย่อมมีผลที่ไปสู่ นรก ส่วนอุปาสิกาที่ตั้งมั่นในพระรัตนตรัย สมบูรณ์ด้วยศีล มีจิตใจที่เอื้อเพื่อแผ้วมีความเห็นที่ถูกต้องประพฤติในธรรม และเจริญกุศลกรรมอย่างสม่ำเสมอและประกอบด้วยกุศลกรรมบถ 10 ประการ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น ย่อมเป็นเหตุให้เข้าถึงสุคติภูมิหรือสวรรค์ ทั้งนี้ อุปาสิกาสูตรนั้นมิได้มุ่งเพียงแต่การอธิบายเรื่องผลแห่งกรรมหลังจากความตายเท่านั้น แต่ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงหลักจริยธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตของอุปาสิกาในสังคมของพระพุทธศาสนาอีกด้วย ซึ่งหลักธรรมในอุปาสิกาสูตรนั้นได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักแห่งกรรม กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาที่เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดภพภูมิในอนาคต ซึ่งการสั่งสมกุศลกรรมย่อมนำไปสู่ความเจริญทั้งในปัจจุบันและสัมปรายภพ ในขณะที่อกุศลกรรมเป็นเหตุปัจจัยแห่งความเสื่อมและทุกข์ ย่อมนำไปสู่ความไม่เจริญ ซึ่งในอุปาสิกาสูตรนั้นเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของศีลธรรม ความศรัทธา และการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาอันถูกต้อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถกำหนดวิถีชีวิตและผลแห่งกรรมของอุปาสิกา ทั้งในโลกปัจจุบันและโลกหน้า ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงหลักธรรมคำสอนที่สำคัญของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: ธรรม; อุปาสิกา; นรก; สวรรค์; อุปาสิกาสูตร

Abstract

This academic article aims to study the doctrinal principles that lead female lay followers (upāsikās) to rebirth in hell or heaven as presented in the Upāsikā Sutta. The study examines the Buddhist teachings concerning the causes that lead to rebirth in states of suffering (duggati) and states of happiness (sugati) according to the teachings found in the Tipiṭaka. The findings reveal that Buddhism explains rebirth in hell and heaven as the result of actions performed through body, speech, and mind. An upāsikā who violates moral precepts, holds wrong views, lacks faith, and engages in the ten unwholesome courses of

action (akusala-kamma-patha) such as killing living beings, stealing, and sexual misconduct is destined for rebirth in hell. In contrast, an upāsikā who is firmly established in the Triple Gem, perfect in moral conduct, generous and compassionate, endowed with right view, devoted to righteous conduct, and consistently cultivates wholesome deeds in accordance with the ten wholesome courses of action (kusala-kamma-patha) such as abstaining from killing, stealing, and sexual misconduct is led toward a fortunate rebirth in heavenly realms. Furthermore, the Upāsikā Sutta does not merely explain the consequences of kamma after death, but also reflects the ethical principles guiding the daily lives of female lay devotees within Buddhist society. The teachings presented in the discourse are closely related to the doctrine of kamma, emphasizing intentional action (cetanā) as the crucial factor determining future existence and rebirth. The accumulation of wholesome kamma leads to prosperity and well-being both in the present life and in future existences, whereas unwholesome kamma becomes the causal condition for decline, suffering, and misfortune. Thus, the Upāsikā Sutta demonstrates the Buddha's emphasis on morality, faith, and intentional righteous action as essential factors shaping the lives and karmic results of upāsikās in both this world and the next. In this way, the discourse clearly reflects one of the fundamental teachings of Buddhism concerning personal responsibility for one's own actions.

Keyword: Dhamma; Female Lay Followers (Upāsikās); Hell; Heaven; Upāsikā Sutta

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักของกรรมและผลของกรรม โดยอธิบายได้ว่าการกระทำทุกประการทั้งทางกาย วาจา และใจ ย่อมส่งผลต่อวิถีชีวิตและภพภูมิของสัตว์โลกในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงสอนถึงเรื่องนรกและสวรรค์นั้นจึงเป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดทางด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า บุคคลผู้ประพฤติอกุศลกรรมย่อมได้รับผลเป็นทุกข์และเข้าถึงนรก ซึ่งเป็นภูมิที่จะไม่มีความสุข ความสดชื่น (พร รัตนสุวรรณ, 2542) ขณะที่ผู้ประกอบกุศลกรรมย่อมเข้าถึงสุคติภูมิและได้รับผลแห่งความสุขตามสมควรแก่กรรม ซึ่งเกิดจากเจตนาที่เป็นตัวกรรม (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อ.ฉก. (ไทย); 22/63/577) ซึ่งหลักการดังกล่าวมิได้มุ่งเพียงแต่จะอธิบายเรื่องโลกหลังจากความตายเท่านั้น แต่ยังมีนัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อที่จะให้มนุษย์ได้ตระหนักถึงคุณค่าของศีลธรรมและการพัฒนาจิตใจ ในพระไตรปิฎกนั้นมีพระสูตรจำนวนมากที่กล่าวถึงบทบาทของอุบาสกและอุบาสิกาในฐานะพุทธศาสนิกชนฝ่ายคฤหัสถ์ ซึ่งมีหน้าที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม โดยเฉพาะอุปาสิกาสูตรที่ได้กล่าวถึงคุณธรรมและพฤติกรรมของอุบาสิกาอันเป็นเหตุให้เข้าถึงนรกหรือสวรรค์ (พระภวนาพิศาลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสรี), 2562) ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการทำกรรมดีหรือกรรมไม่ดี (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2554) ซึ่งพระสูตรดังกล่าวนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า สตรีผู้ครองเรือนมิได้ถูกจำกัดบทบาทเพียงทางด้านสังคมหรือครอบครัวเท่านั้น แต่ยังมีศักยภาพในการพัฒนาคุณธรรมและบรรลุความดีงามทางด้านจิตใจได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

การศึกษาธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในนรกและสวรรค์ในอุปาสิกาสูตรนั้น จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการทำความเข้าใจถึงหลักของกรรมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์ หากบุคคลได้ทำกรรมใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เขาย่อมรับผลแห่งกรรมนั้น (วสิน อินทสระ, 2555) และเป็นการช่วยอธิบายให้เห็นว่า ในทางพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับเจตนาและการกระทำของบุคคลในฐานะปัจจัยที่กำหนดชีวิตที่ควรให้เป็นอย่างไร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2555) ซึ่งหลักธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเข้าถึงทุกข์และสุคติตามแนวคำสอนในอุปาสิกาสูตรนั้น เป็นการศึกษาถึงความหมาย และด้านเนื้อหา รวมถึงหลักธรรมที่ปรากฏใน

พระสูตร และผลของกรรมที่ได้ทำไว้หลังจากตายแล้วจะไปสู่นรกหรือสวรรค์ด้วยนั้น เป็นการอธิบายถึงภพภูมิของนรกและสวรรค์ชั้นต่าง ๆ ด้วย เพื่อเป็นการช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอุบาสิกา หลักกรรม และแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวិชาการทางพระพุทธศาสนาและสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดไป

ธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในนรกและสวรรค์ในอุปาสิกาสูต

ธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในนรกและสวรรค์ในอุปาสิกาสูต ซึ่งเป็นหลักกรรมและพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจ ที่เป็นปัจจัยกำหนดภพภูมิของอุบาสิกาตามผลแห่งกรรม การประพฤติกุศลกรรมย่อมเป็นเหตุให้ได้รับผลในนรก ขณะที่การประพฤติกุศลกรรมย่อมเป็นเหตุให้เกิดในสวรรค์ อธิบายได้ดังนี้

1. ความหมายของอุปาสิกาสูต

อุปาสิกาสูต หมายถึง พระสูตรที่ว่าด้วยอุกฤษฏกรรมบถ 10 ประการเป็นเหตุให้เกิดในนรก และอุกฤษฏกรรมบถ 10 ประการ เป็นเหตุให้เกิดในสวรรค์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อง.ทสก. (ไทย); 24/-/บทนำ) ซึ่งเป็นพระสูตรที่กล่าวถึงเหตุและผลของการประพฤติปฏิบัติของอุบาสิกา โดยเน้นความเชื่อมโยงระหว่างกรรมกับผลที่ได้รับ ทั้งการเกิดในนรกและสวรรค์ อันเป็นผลจากการกระทำทางกาย วาจา และใจ

2. ธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในนรก สามารถที่จะอธิบายได้ดังนี้

พระพุทธเจ้าทรงตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม 10 ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้ ธรรม 10 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อง.ทสก. (ไทย); 24/214/352) คือ

1) เป็นผู้ฆ่าสัตว์ หยิบฆ่า มีมือเปื้อนเลือด ปกใจอยู่ในการฆ่าและการทุบตี ไม่มีความเอ็นดูในสัตว์ทั้งปวง

2) เป็นผู้ลักทรัพย์ คือ เป็นผู้ถือเอาทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่น ซึ่งอยู่ในบ้าน หรืออยู่ในป่าที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยจิตเป็นเหตุขโมย

3) เป็นผู้ประพฤตินอกใจในกาม คือ เป็นผู้ประพฤติกว้างในสตรีที่อยู่ในปกครองของมารดา ที่อยู่ในปกครองของบิดา ที่อยู่ในปกครองของบิดามารดาที่อยู่ในปกครองของพี่ชายน้องชาย ที่อยู่ในปกครองของพี่สาวน้องสาวที่อยู่ในปกครองของญาติ ที่อยู่ในปกครองของโคตร ที่ประพฤติธรรม มีสามี มีกฎหมายคุ้มครองโดยที่สุด แม้สตรีที่บุรุษสวมด้วยพวงมาลัยหมายไว้

4) เป็นผู้พูดเท็จ คือ อยู่ในสภา อยู่ในบริษัท อยู่ท่ามกลางหมู่ญาติ อยู่ท่ามกลางหมู่ทหาร หรืออยู่ท่ามกลางราชสำนัก ถูกเขาอ้างเป็นพยานซักถามว่า ท่านรู้สิ่งใดจงกล่าวสิ่งนั้น บุคคลนั้นไม่รู้จักกล่าวว่า รู้ หรือรู้จักกล่าวว่า ไม่รู้ ไม่เห็นก็กล่าวว่า เห็น หรือเห็นก็กล่าวว่า ไม่เห็น กล่าวเท็จทั้งที่รู้เพราะตนเป็นเหตุบ้าง เพราะบุคคลอื่นเป็นเหตุบ้าง เพราะเหตุคือเห็นแก่อำมิสเล็กน้อยบ้าง

5) เป็นผู้พูดส่อเสียด คือ ฟังความฝ่ายนี้แล้วไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือฟังความฝ่ายโน้นแล้วมาบอกฝ่ายนี้เพื่อทำลายฝ่ายโน้น ยุยงคนที่สามัคคีกัน ส่งเสริมคนที่แตกแยกกัน ชื่นชมยินดีเพเลียดเพเลียดต่อผู้ที่แตกแยกกัน พูดแต่ถ้อยคำที่ก่อความแตกแยกกัน

6) เป็นผู้พูดคำหยาบ คือ กล่าวแต่คำที่หยาบคาย กล่าวแข็ง เผ็ดร้อน หยาบคายร้ายกาจแก่ผู้อื่น กระทบกระแทงผู้อื่น โกลัต่อความโกรธ ไม่เป็นไปเพื่อสมาธิ

7) เป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ คือ พูดไม่ถูกเวลา พูดคำไม่จริง พูดไม่อิงประโยชน์พูดไม่อิงธรรม พูดไม่อิงวินัย พูดคำที่ไม่มีหลักฐาน ไม่มีที่อ้างอิง ไม่มีที่กำหนด ไม่ประกอบด้วยประโยชน์

8) เป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา คือ เพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นว่า ทำอย่างไร ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นจะพึงเป็นของเรา

9) เป็นผู้มิจิตพยาบาท คือ มีจิตคิดร้ายว่า ขอสัตว์เหล่านั้นจงถูกฆ่า จงถูกทำลาย จงขาดสูญ จงพินาศไป หรืออย่าได้มี

10) เป็นมิจฉาทิฎฐิ มีความเห็นวิปริตว่า ทานที่ให้แล้วไม่มีผล ยัญที่บูชาแล้วไม่มีผล การเซ่นสรวงไม่มีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและชั่วก็ไม่มีโลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี มารดาไม่มีคุณ บิดาไม่มีคุณ โอปปาติกสัตว์ไม่มี สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งก็ไม่มีในโลก

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม 10 ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อ.ทสก. (ไทย); 24/211/346-347)

ธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในนรกนั้น คือ อกุศลกรรมบถ 10 ซึ่งเป็นการกระทำทางกาย วาจา และใจที่ประกอบด้วยอกุศล ได้แก่ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดินในกาม การพูดเท็จ การพูดส่อเสียด การพูดคำหยาบ การพูดเพ้อเจ้อ และอกุศลทางใจ 3 ประการ คือ ความโลภอยากได้ของผู้อื่น ความพยาบาท และความเห็นผิด ซึ่งอกุศลกรรมบถเหล่านี้เป็นเหตุให้จิตเศร้าหมองและนำไปสู่ผลกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ดังนั้น อกุศลกรรมบถ 10 จึงเป็นหลักสำคัญที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลของกรรม

อกุศลกรรมบถ 10 ประการนี้ที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาหลังจากตายแล้วย่อมไปสู่ในนรก ซึ่งนรกขุมใหญ่นั้นมีด้วยกันทั้งหมด 8 ขุม ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

นรก 8 ขุม ประกอบด้วยขุมต่าง ๆ คือ

1) **สัญญาฆวนนรก** เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ถึงแม้ว่าจะได้รับทุกขโทษเป็นสาหัสจนขาดใจแล้ว ก็กลับเป็นขึ้นมาอีกได้ หมายความว่า คนใจบาปหยาบช้าลามก ตายไปตกนรกขุมนี้แล้ว เขาก็จะเป็นคล้าย ๆ กับว่ามีตัวตนเป็นกายสิทธิ์ คือไม่มีวันที่จะต้องตายกันเลย แม้ว่าจะได้รับการลงโทษอย่างสาหัสจนทนไม่ไหวขาดใจตายไป ถึงกระนั้นก็ต้องกลับมีชีวิตชีวากลับเป็นขึ้นมารับทุกขโทษต่อไปอีก เป็น ๆ ตาย ๆ อยู่อย่างนี้ตลอดเวลาฉะนั้นนรกขุมนี้ จึงมีชื่อว่า สัญญาฆวนนรก = มหานรกที่ไม่มีวันตาย (พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร, 2545) ซึ่งสัตว์ในนรกนี้จะต้องถูกสับถูกฟัน เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยแล้ว แล้วกลับฟื้นขึ้นมาบ่อย ๆ ต้องชดใช้กรรมอยู่ถึง 500 ปีอายุกับ (1 วันในนรกขุมนี้ = 9 ล้านปีมนุษย์)

- ลักษณะพื้นเป็นเหล็กหนา เผาไฟจนแดงโชน ขอบด้านข้าง 4 ขอบก็เช่นกัน มองออกไปไม่แลเห็นขอบบ่อ

- มีอาณาเขตใหญ่ไพศาล แต่จะหาที่ว่างเว้นจากไฟไม่ได้เลย

- ระหว่างไฟจะมีสรรพอาวุธต่าง ๆ เช่น หอก ดาบ ฯลฯ สารพัดจะมีถูกไฟเผาแดงจนมีความคมจัด

- มีนายนิรยบาลหรือยมบาล คือ ผู้ทำหน้าที่ลงโทษสัตว์นรก

- สัตว์นรกวิ่งพล่านเพราะเท้าเหยียบไฟ ร่างกายติดไฟตลอดเวลา เวลาวิ่งไปก็จะไปกระทบกับหอก ดาบ ค้อน หรืออาวุธต่าง ๆ มาฟันแทง สับ ร้องครวญคราง ยมบาลถืออาวุธต่าง ๆ อันมีไฟลุกโพล่ง ตัดร่างกายให้เป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่ ตายแล้วก็ฟื้นมารับกรรมอีก ตลอดเวลา

- บุพกรรม : เมื่อเป็นมนุษย์มีจิตไม่บริสุทธิ์ หยาบช้า ก่อกรรมทำชั่ว เช่น ฆ่าสัตว์ เปื้อนสัตว์ เปียดเบียนบุคคลที่ต่ำกว่าตนเป็นนิจ (พระภิกษุวิมลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสรี), 2562)

2) กาฬสูตรมหานรก เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ย่อมถูกลงโทษโดยนายนิรบาลเอาด้ายดำมาติดเป็นเส้นเข้าตามร่างกาย แล้วก็เอาเลื่อยมาเลื่อย บางทีก็เอาขวานมาผ่า หรือเอามีดกรมมาเฉือน กรีดตามเส้นด้ายดำที่ติดไว้ไม่ให้ผิตรอยได้ ฉะนั้นนรกขุมนี้ จึงมีชื่อว่า กาฬสูตรมหานรก = มหานรกที่ลงโทษตามเส้นด้ายดำ (พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร, 2545) ซึ่งนรกสายบรรทัดเหล็ก ลงโทษด้วยเส้นเชือกดำแล้วถากหรือตัดด้วยเครื่องประหาร สัตว์นรกวิ่งไปบนแผ่นเหล็กแดง ถ้าล้มลงจะถูกตีด้วยสายบรรทัดเหล็กแดง มีอายุ 1,000 ปีอายุกับ (1 วันนรก = 36 ล้านปีมนุษย์)

- มีกำแพงทั้ง 4 ด้านเป็นเหล็ก พื้นเป็นเหล็กถูกเผาไฟแดงโชน
- ยมบาลพากันไถหรือไม่ขาดระยะ ถืออาวุธที่ไฟลุกโพล่ง ใส่ฆ่าสัตว์นรกผู้กำลังวิ่งหนีไปมาอยู่บนแผ่นโลหะอันลุกโพล่ง จับสัตว์นรกให้นอนลง นำเลื่อยบ้าง ขวานบ้างที่ไฟกำลังติดสับ เฉือนสัตว์นรกนั้น ให้เป็น ส่วนบ้าง 16 ส่วนบ้าง

- บุพกรรม : เมื่อเป็นมนุษย์มีใจบาป ทำการทรมานสัตว์ด้วยการตัดเท้า หู ปาก จมูก ทำร้ายบิดา มารดา ครู อาจารย์ ฯลฯ เบียดเบียนหรือฆ่าภิกษุ สามเณร ดาบส หรือเป็นเพชฌฆาต (พระภิกษุญาณพิศาลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสวี), 2562)

3) สังฆาฏมหานรก เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ย่อมได้รับทุกขโทษ โดยถูกภูเขาลูกหนึ่งกดบดขยี้ร่างกายให้ได้รับทุกขเวทนาอยู่ตลอดเวลา ไม่มีเวลาสร้างว่างเว้น ฉะนั้นนรกขุมนี้จึงมีชื่อว่า สังฆาฏมหานรก = มหานรกที่บดขยี้ร่างกายสัตว์ (พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร, 2545) ซึ่งนรกที่มีภูเขาเหล็กใหญ่ มีไฟลุกโพล่งบดขยี้สัตว์นรก นรกที่ถูกกดหรือหนีบ หมายถึง มีภูเขาเหล็กถูกเป็นไฟกลิ้งมาบดขยี้สัตว์นรก นรก มีอายุ 2,000 ปีอายุกับ (1 วันนรก = 144 ล้านปีมนุษย์)

- มีกำแพงทั้ง 4 ด้านเป็นเหล็ก พื้นเป็นเหล็กถูกเผาไฟแดงโชน
- ยมบาลจะจับเอาสัตว์นรกให้เข้าไปในแผ่นดินเหล็ก ที่ลุกโพล่งเพียงแฉกตรงนั้นไม่ให้หวนไหว จากนั้นภูเขาเหล็กอันลุกโพล่งลูกใหญ่เกิดขึ้นแต่ทิศบูรพา ครางกระหึ่มเหมือนเสียงอสณิบาตกลิ้งมาบดสัตว์เหล่านั้น รวากับว่าบดงาให้เป็นผง แล้วไปตั้งอยู่ในทิศปัจฉิม กลิ้งไปเหมือนอย่างนั้น แล้วตั้งอยู่ในทิศบูรพา อนึ่งภูเขาทั้ง 2 ลูกนั้นได้กลิ้งมาปะทะแล้ว บดขยี้สัตว์นรก ดุจบีบคั้นน้ำอ้อย

- บุพกรรม : เมื่อเป็นมนุษย์มีใจบาปหยาบเข้าด้วยใจอกุศลกรรม ไร้ความเมตตากรุณา ทำทารุณกรรมสัตว์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นประจำ หรือบุคคลที่ทรมานเบียดเบียนสัตว์ที่ตนใช้ประโยชน์ และพวคนายพราน (พระภิกษุญาณพิศาลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสวี), 2562)

4) โรรุมมหานรก เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ย่อมได้รับทุกขโทษอย่างแสนสาหัสสุดจะประมาณ ตลอดเวลาในนรกขุมนี้ จะได้ยินแต่เสียงร้องครวญครางอย่างน่าสมเพชเวทนาเป็นอย่างนัก ฉะนั้นนรกขุมนี้จึงมีชื่อว่า โรรุมมหานรก = มหานรกที่เต็มไปด้วยเสียงร้องครวญคราง (พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร, 2545) ซึ่งนรกที่เต็มไปด้วยเสียงร้องให้ครวญครางของสัตว์นรกที่ถูกควั่นไฟอันแสบร้อน มีอายุ 5,000 ปีอายุกับ (1 วันนรก = 576 ล้านปีมนุษย์)

- กำแพงเหล็ก 4 ด้านไฟลุกโชน หาเปลวไม่ได้ ยิ่งลึกก็ยิ่งร้อนมาก
- ตรงกลางขุมนรก มีดอกบัวเหล็ก กลีบเหล็กถูกเผาไฟจนแดงโชน กระแสแห่งไฟพุ่งออกจากกลีบตลอดเวลา

- สัตว์นรกจะถูกกรรมทำให้ต้องเอาหัวมุดลงไปติดดอกบัว มือและขาจะจุ่มลงไปเช่นกัน กลีบบัวจะหนีบขาไว้ถึงข้อเท้า หนีบมือไว้ถึงข้อมือ ส่วนหัวจะหนีบไปถึงคาง เพื่อให้ควั่นแสบแทรกเข้าไปตามปากแผลทั้ง 9 ของเหล่าสัตว์นรกผู้ใหม่อยู่ แล้วจึงค่อยทำสรีระให้เป็นผงไหลออกมาคล้ายดังแป้ง

บุพกรรม : เมื่อเป็นมนุษย์มีใจบาปเผาสัตว์ทั้งเป็น ตัดสินความไม่ยุติธรรม รุกที่ดินเอาสาธารณสมบัติมาเป็นของตน กินเหล้าเมาประทุษร้ายผู้อื่น ขาวประมง คนที่เผาป่าที่สัตว์อาศัยอยู่ (พระภิกษุวิฑูรย์, 2562)

5) มหาโรรวมหานรก เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ย่อมถูกลงโทษโดยวิธีอันแสนจะทรมานเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ต้องร้องโอดโอยครวญครางเสียงดังกระหึ่มมากมายยิ่งนัก เสียงร้องครวญครางมากกว่ามหานรกขุมที่ 4 ที่กล่าวมาแล้วมากกว่ามาก ฉะนั้นนรกขุมนี้จึงชื่อว่า มหาโรรวมหานรก = มหานรกที่เต็มไปด้วยเสียงร้องครวญครางมากมาย (พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร, 2545) ซึ่งนรกที่เต็มไปด้วยเสียงร้องให้ครวญครางนั้น เพราะมีเปลวไฟพุ่งวูบเข้าทางทวารทั้ง 9 เผาสัตว์นรกตลอดเวลา มีอายุ 8,000 ปีอายุกับ (1 วันนรก = 2,304 ล้านปีมนุษย์)

- กำแพงเหล็ก 4 ด้านไฟลุกโชน หาเปลวไม่ได้ ยิ่งลึกลงยิ่งร้อนมาก
- ตรงกลางขุมนรก มีดอกบัวเหล็ก กลีบเหล็กถูกเผาไฟจนแดงโชน กระแสแห่งไฟพุ่งออกจากกลีบตลอดเวลา

- สัตว์นรกจะถูกกรรมทำให้ต้องเอาหัวมุดลงไปในดอกบัว มือแลและขาที่จะจุ่มลงไปเช่นกัน กลีบบัวจะจับเข้ามาหนีบขาไว้ถึงข้อเท้า หนีบมือไว้ถึงข้อมือ ส่วนหัวจะหนีบไปถึงคาง เพื่อให้ไฟเผา เปลวไฟจะแทรกเข้าไปตามปากแผลทั้ง 9 ของพวกสัตว์นรกผู้กำลังหมกหมุ่นอยู่

- บุพกรรม : เมื่อเป็นมนุษย์มีใจบาป ตัดคอสัตว์ด้วยความโกรธ ปล้น ขโมยทรัพย์สมบัติของพ่อแม่ ครูบาอาจารย์และของศาสนา เช่น ของภิกษุ สามเณร ดาบส แม่ชี และสิ่งของเครื่องสักการะต่าง ๆ ที่เขานำมาบูชาพระรัตนตรัย ปล้นโกงเอาของของคนอื่นมาเป็นของตน (พระภิกษุวิฑูรย์, 2562)

6) ตาปนมหานรก เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ย่อมได้รับทุกขโทษ โดยวิธีการถูกย่างให้ได้รับความร่ำร้อน และนรกขุมนี้มีความร่ำร้อนเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นนรกขุมนี้จึงชื่อว่า ตาปนมหานรก = มหานรกที่ทำให้สัตว์ให้ร่ำร้อน (พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร, 2545) ซึ่งนรกที่ทำให้สัตว์ร่ำร้อน ด้วยการให้หนังตรึงติดอยู่ในหลาวเหล็ก อันร้อนแดงให้ไหม้อยู่ตลอดเวลา อายุ 16,000 ปีอายุกับ (1 วันนรก = 9,216 ล้านปีมนุษย์)

- ยมบาลจับสัตว์นรกให้หนังตรึงติดอยู่ในหลาวเหล็ก ไม่ให้กระดิกได้
- สัตว์นรกนั่งบนหลาวเหล็กที่ลุกโพลง มีประมาณเท่าลำตาล ในนรกนั้น แผ่นดินภายใต้ย่อมลุกโพลง สัตว์ทั้งหลายย่อมลุกเป็นเปลวเพลิงกระดิกไม่ได้เลย

- บุพกรรม : เมื่อเป็นมนุษย์เป็นคนใจบาป ประกอบกรรมด้วยโลภะ โทสะ โมหะ เช่น ฆ่าสัตว์เพื่อเลี้ยงชีพ และคนที่เผาบ้านเมือง กุฎี โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ ทำลายเจดีย์ (พระภิกษุวิฑูรย์, 2562)

7) มหาตาปนมหานรก (ปตาปน) เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ย่อมได้รับทุกข์อันเกิดจากความร้อนแรงแห่งไฟนรกเป็นที่สุด ได้รับทุกข์เพราะความร้อนเหลือประมาณ ไม่มีความร้อนในที่ไหนจักเปรียบปานกับความร้อนในนรกขุมนี้ ฉะนั้นนรกขุมนี้จึงชื่อว่า มหาตาปนมหานรก = มหานรกที่เต็มไปด้วยความร้อนอย่างมากมายเหลือประมาณ (พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร, 2545) ซึ่งนรกที่เต็มไปด้วยความร้อน ทุกข์ทรมานอย่างมากมายเหลือประมาณนั้น มีอายุประมาณ 55,872 ล้านปีมนุษย์

- มีกำแพงทุกด้าน มีไฟที่ความร้อนสูง คล้ายแสงสว่าง พุ่งเข้ามาจากรอบทิศ มารวมกันตรงกลาง
- มีภูเขาตั้งอยู่กลางขุมนรก มีไฟพุ่งเข้าพุ่งออกเป็นเหล็กที่แดง
- ยมบาลบังคับให้สัตว์นรกป่ายป็นขึ้นไปบนยอดภูเขาที่มีไฟโพลงด้วยอาวุธทั้งหลาย ที่กำลังลุกโชน พอไปใกล้ถึงยอด ลมอันมีกรรมเป็นปัจจัยย่อมพัดสัตว์เหล่านั้น ไม่อาจจะทรงตัวอยู่ได้ ก็เอาศีรษะลง ร่วงหล่นลงมา ก็จะถูกแหลนหลาวที่ปักเอาไว้โดยรอบแทงเข้า มีร่างกายทะลุเข้าไปในหลาวเหล็กเหล่านั้น ไฟย่อมเผาสัตว์

ให้เราร้อนเหลือเกิน เมื่อหล่นจากแหลนหลาวนั้นร่างก็จะถูกไฟเผาตามเดิม ยมบาลก็จะมาไล่ให้ป็นขึ้นไปยอดเขาต่อไป

- บุพกรรม : เมื่อเป็นมนุษย์มีใจบาปหนาไปด้วยอกุศลมูล ๓ เช่น ประหารคนหรือสัตว์ให้ตายเป็นหมู่มาก ๆ ไม่คำนึงถึงชีวิตเขาชีวิตท่าน และคนที่มิจฉาเจตนา ๓ สัสสตทิฏฐิ นัตถิกทิฏฐิ อเหตุกทิฏฐิ และอกิริยทิฏฐิ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง (พระภิกษุญาณพิศาลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสวี), 2562)

8) อเวจีมหานรก เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ย่อมได้รับทุกข์ทรมานอย่างหนักที่สุด เพราะระหว่างแห่งเปลวไฟและความทุกข์ไม่มีว่างแม้แต่นิดเดียว ในมหานรกนี้ไม่มีการหยุดพักแม้แต่นิดชั่วระยะเวลาหนึ่ง สัตว์นรกต้องได้รับความทุกข์อย่างหนักอยู่เสมอตลอดเวลา ไม่ใช่บางครั้งก็หนักบางครั้งก็เบาเหมือนมหานรกขุมอื่น ๆ เพราะฉะนั้นนรกขุมนี้จึงมีชื่อว่า อเวจีมหานรก = มหานรกที่ปราศจากคลื่น คือความเบาบางแห่งความทุกข์ (พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร, 2545) ซึ่งนรกที่ปราศจากคลื่น คือ ไม่มีเวลาว่างนั้นหมายถึง นรกที่มีเปลวไฟพุ่งออกมาจากทิศทั้ง 4 เสาสัตว์นรกอยู่ตลอดเวลา มีอายุประมาณ 1 อันตรกัปของมนุษย์

- สัตว์นรก ไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้เลย
- มีกระดูกแดงฉาน เนื่องจากถูกไฟเผาจนสุก ถูกให้ยืนกางแขน
- มีกำแพงปิดเฉพาะตัว 6 ทิศ
- มีหอกแทงทะลุรูทั้ง ๖ ทิศจากบนลงล่าง ซ้ายทะลุขวา หน้าทะลุหลัง หลายสิบเล่ม จนไม่สามารถจะขยับได้เลยแม้แต่น้อย จำนวนสัตว์นรกที่อยู่ในขุมนี้ มีมากกว่าทั้ง 7 ขุม ที่กล่าวมาแล้วรวมกันทั้งหมดเสียอีก
- เปลวไฟในนรกนี้ ไม่มีระหว่างคั่น ที่มีประมาณ 100 โยชน์ในมหานรกนั้น เต็มไปด้วยสัตว์ทั้งหลายระหว่างคั่นไม่ได้เลย ประดุจดั่งทะเลอันเต็มไปด้วยน้ำนมและแป้ง ฉะนั้น ประมาณของเหล่าสัตว์ผู้หมกหมัวอยู่ย่อมไม่มีด้วยอิริยาบถทั้ง 4 และสัตว์เหล่านั้น ย่อมไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ย่อมไม่อยู่ในที่เฉพาะของตนเท่านั้น ทุกข์เท่านั้นย่อมปรากฏ หาระหว่างมิได้ ขึ้นชื่อว่าระหว่างแห่งความทุกข์ในมหานรกนี้ ย่อมไม่มีเลย
- อเวจีมหานรกนี้ เป็นสถานที่ใหญ่มาก วัดโดยผ่ากลางได้ 318 โยชน์ วัดโดยรอบได้ 954 โยชน์ รวมทั้งอุสสทนรกด้วย เป็นหมื่นโยชน์

- บุพกรรม : เมื่อเป็นมนุษย์ได้ทำอนันตริยกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ฆ่ามารดา บิดา พระอรหันต์ ทำร้ายพระพุทธเจ้าให้ห้อพระโลหิต ทำสังฆเภท ยุยงให้สงฆ์แตกกัน และบุคคลที่ทำลายพระพุทธเจดีย์ พระพุทธรูป ต้นโพธิ์ที่ตรัสรู้โดยจิตคิดประทุษร้าย บุคคลที่ตีเตียนพระอริยบุคคลพระสงฆ์ผู้มีคุณแก่ตน ผู้ที่ยึดถือนียตมิจฉาทิฏฐิ 3 (พระภิกษุญาณพิศาลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสวี), 2562)

นรกทั้ง 8 ขุม เป็นภูมิแห่งความทุกข์ที่เกิดจากผลของอกุศลกรรม โดยจัดอยู่ในกามภูมิฝ่ายทุกข์ ซึ่งแต่ละขุมมีลักษณะและความรุนแรงของทุกข์แตกต่างกันตามกำลังแห่งกรรมที่สัตว์ได้กระทำไว้ ซึ่งนรกทั้ง 8 ขุมนั้นเป็นการสะท้อนถึงหลักกรรมและผลของกรรมว่า การประพฤติชั่วทางกาย วาจา และใจ ย่อมนำไปสู่นรก

3. ธรรมที่เป็นเหตุให้อุบัติกาเกิดในสวรรค์ สามารถที่จะอธิบายได้ดังนี้

พระพุทธเจ้าทรงตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า อุบัติกาประกอบด้วยธรรม 10 ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์ เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ธรรม 10 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อภ.ทสก. (ไทย); 24/214/352) คือ

1) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ วางตนชราวุธ และศีลศราวุธ มีความละอาย มีความเอ็นดู มุ่งหวังประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสัตว์อยู่

2) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการลักทรัพย์ คือ ไม่ถือเอาทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปล้ำใจของผู้อื่นซึ่งอยู่ในบ้านหรืออยู่ในป่าที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยจิตเป็นเหตุขโมย

3) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการประพฤติดินในกาม คือ ไม่เป็นผู้ประพฤติล่วงในสตรีที่อยู่ในปกครองของมารดา ที่อยู่ในปกครองของบิดา ที่อยู่ในปกครองของบิดามารดา ที่อยู่ในปกครองของพี่ชายน้องชาย ที่อยู่ในปกครองของพี่สาวน้องสาว ที่อยู่ในปกครองของญาติ ที่อยู่ในปกครองของโคตร ที่ประพฤติธรรม มีสามี มีกฎหมายคุ้มครอง โดยที่สุดแม้แต่สตรีที่บุรุษสมด้วยพวงมาลัยหมายไว้

4) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดเท็จ คือ อยู่ในสภา อยู่ในบริษัท อยู่ท่ามกลางหมู่ญาติ อยู่ท่ามกลางหมู่ทหาร หรืออยู่ท่ามกลางราชสำนัก ถูกเขาอ้างเป็นพยานซักถามว่า ท่านรู้สิ่งใดจงกล่าวสิ่งนั้น บุคคลนั้นไม่รู้ก็กล่าวว่า ไม่รู้ หรือรู้ก็กล่าวว่า รู้ ไม่เห็นก็กล่าวว่า ไม่เห็น หรือเห็นก็กล่าวว่า เห็น ไม่กล่าวเท็จทั้งที่รู้เพราะตนเป็นเหตุบ้าง เพราะบุคคลอื่นเป็นเหตุบ้าง เพราะเหตุคือเห็นแก่อำมิสเล็กน้อยบ้าง

5) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดส่อเสียด คือ ฟังความฝ่ายนี้แล้วไม่ไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือฟังความฝ่ายโน้นแล้วไม่มาบอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายฝ่ายโน้น สมานคนที่แตกแยกกัน ส่งเสริมคนที่ปรองดองกันชื่นชมยินดีเฟลิดเฟลินต่อผู้ที่สามัคคีกัน พูดแต่ถ้อยคำที่สร้างสรรค์ความสามัคคี

6) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดคำหยาบ คือ กล่าวแต่คำที่ไม่มีโทษ ไพเราะ น่ารัก จับใจ เป็นคำของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่พอใจ

7) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ คือ พูดถูกเวลา พูดคำจริง พูดอิงประโยชน์ พูดอิงธรรม พูดอิงวินัย พูดคำที่มีหลักฐาน มีที่อ้างอิง มีที่กำหนด ประกอบด้วยประโยชน์

8) เป็นผู้ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของเขา คือ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปล้ำใจของผู้อื่นว่า ทำอย่างไร ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปล้ำใจของผู้อื่นจะพึงเป็นของเรา

9) เป็นผู้ไม่จิตไม่พยายาม คือ ไม่มีจิตคิดร้ายว่า ขอสัตว์เหล่านั้นจงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่มีจิตพยายาม ไม่มีทุกข์ มีสุข รักษาตนเถิด

10) เป็นสัมมาทิฐิ มีความเห็นไม่วิปริตว่า ทานที่ให้แล้วมีผล ยัญที่บูชาแล้วมีผล การเซ่นสรวงมีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำได้และชั่วมี โลกนี้มี โลกหน้ามี มารดามีคุณ บิดามีคุณ โอปปาติกสัตว์มี สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งมีอยู่ในโลก

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม 10 ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์ เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อง.ทสก. (ไทย); 24/211/348-349)

ธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในสวรรค์ อันได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 ซึ่งเป็นการประพฤติดีทางกาย วาจา และใจ โดยละเว้นการกระทำชั่วและประกอบความสุจริตทั้งหลาย กุศลกรรมบถเหล่านี้เป็นเหตุให้จิตใจผ่องใส เกิดความสงบและความเจริญ อันนำไปสู่สุคติภูมิ โดยเฉพาะการเกิดในสวรรค์ ดังนั้น การรักษากุศลกรรมบถ 10 จึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างเหตุแห่งความสุขและความเจริญทั้งในปัจจุบันและภพหน้า

กุศลกรรมบถ 10 ประการนี้ที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาหลังจากตายแล้วย่อมไปสู่ในสวรรค์ ซึ่งเป็นที่อยู่ของเทวดาที่ยังเสพกามคุณ 5 อันได้แก่ สวรรค์ 6 ชั้น คือ

1) จาตุมหาราชิกาภูมิ เป็นที่อยู่ของหมู่เทวดา มีท้าวมหาราชทั้ง 4 เป็นผู้ปกครอง คือ (1) ท้าวธรรฐ (2) ท้าววิรูปักษ์ (3) ท้าววิรูปหค (4) ท้าวเวสสุวรรณ มีอายุ 9 ล้านปีมนุษย์

บุพกรรม : ชอบให้ทานด้วยคิดว่า “เราตายแล้ว จักได้เสวยผลแห่งทานนี้” และเป็นผู้มีศีล ฯลฯ

2) ดาวดึงส์ภูมิ เป็นเมืองใหญ่มี 1,000 ประตู่ มีพระเกศจุฬามณีเจดีย์ สมเด็จพระอมรินทราบาราชปกครอง มีอายุ 32 ล้านปีมนุษย์

บุพกรรม : ขอบให้ท่านด้วยความคิดว่า “การให้ท่านเป็นการกระทำดี” งดงามด้วยพยายามรักษาศีล ไม่ดูหมิ่นผู้ใหญ่ในตระกูล

3) ยามาภุมิ เป็นที่อยู่ของเทวดาผู้มีแต่ความสุขอันเป็นทิพย์ โดยมีท้าวสุยามเทวราชเป็นผู้ปกครอง มีอายุ 144 ล้านปีมนุษย์

บุพกรรม : ขอบให้ท่านด้วยคิดว่า “ปู่ ย่า ตา ยาย เคยให้ เคยทำมาเราก็ไม่ควรทำให้เสียประเพณี” รักษาศีล ทำความดีด้วยความจริงใจ

4) ดุสิตาภุมิ เป็นที่อยู่ของเทวดาผู้มีความยินดีแช่มชื่นเป็นนิจ มีท้าวสันดุสิตเทวราช ปกครอง มีอายุ 576 ล้านปีมนุษย์

บุพกรรม : ขอบให้ท่านด้วยความคิดว่า “เราหุงหากินได้ แต่สมณะไม่ได้หุงหากิน เราจะไม่ให้ท่านแก่สมณะย่อมเป็นการไม่สมควร” ฯลฯ

5) นิมมานรติภุมิ เป็นที่อยู่ของเทวดาผู้ยินดีในกามคุณอารมณ์ ซึ่งเนรมิตขึ้นมาตามความพอใจ มีอายุ 2,304 ล้านปีมนุษย์

บุพกรรม : ขอบให้ท่านด้วยความคิดว่า “เราจักจำแนกแจกทานเช่นเดียวกับฤษีทั้งหลายในกาลก่อน” ฯลฯ

6) พรนิมมิตวสวัตติภุมิ เป็นที่อยู่ของเทวดาซึ่งเสวยกามคุณอารมณ์ มีอายุ 9,216 ล้านปีมนุษย์

บุพกรรม : ขอบให้ท่านด้วยความ คิดว่า เมื่อเราให้ทาน จิตของเราจะเลื่อมใส เกิดความปลื้มใจและโสมนัส ฯลฯ (พระภิกษุญาณพิศาลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสวี), 2562)

พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้ว่า มนุษย์เมื่อนำไปเปรียบกับสุขที่เป็นทิพย์ถือว่าเป็นของเล็กน้อย คือ

50 ปีของมนุษย์เท่ากับวันและคืนหนึ่งของเทวดาชั้นจาตุมหาราช 30 ราตรีโดยราตรีนั้น เป็น 1 เดือน 12 เดือนโดยเดือนนั้น เป็น 1 ปี 500 ปีทิพย์โดยปีนั้น เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นจาตุมหาราช ก็เรื่องนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ คือสตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้รักษาอุโบสถที่ประกอบด้วยองค์ 8 หลังจากตายแล้วพึงเข้าถึงความเป็นผู้อยู่ร่วมกับเทวดาชั้นจาตุมหาราช ข้อนี้เรากล่าวหมายถึงเรื่องนี้แล้ว ราชสมบัติของมนุษย์เมื่อนำไปเปรียบกับสุขที่เป็นทิพย์ถือว่าเป็นของเล็กน้อย

100 ปีของมนุษย์เท่ากับวันและคืนหนึ่งของเทวดาชั้นดาวดึงส์ 30 ราตรีโดยราตรีนั้น เป็น 1 เดือน 12 เดือนโดยเดือนนั้น เป็น 1 ปี 1,000 ปีทิพย์โดยปีนั้นเป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นดาวดึงส์ ก็เรื่องนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ คือสตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้รักษาอุโบสถที่ประกอบด้วยองค์ 8 หลังจากตายแล้วพึงเข้าถึงความเป็นผู้อยู่ร่วมกับเทวดาชั้นดาวดึงส์ ข้อนี้เรากล่าวหมายถึงเรื่องนี้แล้ว ราชสมบัติของมนุษย์เมื่อนำไปเปรียบกับสุขที่เป็นทิพย์ถือว่าเป็นของเล็กน้อย

200 ปีของมนุษย์เท่ากับวันและคืนหนึ่งของเทวดาชั้นยามา 30 ราตรีโดยราตรีนั้น เป็น 1 เดือน 12 เดือนโดยเดือนนั้น เป็น 1 ปี 2,000 ปีทิพย์โดยปีนั้นเป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นยามา ก็เรื่องนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ คือสตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้รักษาอุโบสถที่ประกอบด้วยองค์ 8 หลังจากตายแล้วพึงเข้าถึงความเป็นผู้อยู่ร่วมกับเทวดาชั้นยามา ข้อนี้เรากล่าวหมายถึงเรื่องนี้แล้ว ราชสมบัติของมนุษย์เมื่อนำไปเปรียบกับสุขที่เป็นทิพย์ถือว่าเป็นของเล็กน้อย

400 ปีของมนุษย์เท่ากับวันและคืนหนึ่งของเทวดาชั้นดุสิต 30 ราตรีโดยราตรีนั้น เป็น 1 เดือน 12 เดือนโดยเดือนนั้น เป็น 1 ปี 4,000 ปีทิพย์โดยปีนั้นเป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นดุสิต ก็เรื่องนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ คือสตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้รักษาอุโบสถที่ประกอบด้วยองค์ 8 หลังจากตายแล้วพึงเข้าถึงความเป็นผู้อยู่ร่วมกับเทวดาชั้นดุสิต ข้อนี้เรากล่าวหมายถึงเรื่องนี้แล้ว ราชสมบัติของมนุษย์เมื่อนำไปเปรียบกับสุขที่เป็นทิพย์ถือว่าเป็นของเล็กน้อย

800 ปีของมนุษย์เท่ากับวันและคืนหนึ่งของเทวดาชั้นนิมมานรดี 30 ราตรีโดยราตรีนั้น เป็น 1 เดือน 12 เดือนโดยเดือนนั้น เป็น 1 ปี 8,000 ปีทิพย์โดยปีนั้น เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นนิมมานรดี ก็เรื่องนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ คือสตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้รักษาอุโบสถที่ประกอบด้วยองค์ 8 หลังจากตายแล้วพึงเข้าถึงความเป็นผู้อยู่ร่วมกับเทวดาชั้นนิมมานรดี ข้อนี้เรากล่าวหมายถึงเรื่องนี้แล้วว่าราชสมบัติของมนุษย์เมื่อนำไปเปรียบกับสุขที่เป็นทิพย์ถือว่าเป็นของเล็กน้อย

1,600 ปีของมนุษย์เท่ากับวันและคืนหนึ่งของเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตดี 30 ราตรี โดยราตรีนั้น เป็น 1 เดือน 12 เดือนโดยเดือนนั้น เป็น 1 ปี 16,000 ปีทิพย์โดยปีนั้น เป็นประมาณอายุของเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ก็เรื่องนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ คือสตรีหรือบุรุษบางคนในโลกนี้รักษาอุโบสถที่ประกอบด้วยองค์ 8 หลังจากตายแล้วพึงเข้าถึงความเป็นผู้อยู่ร่วมกับเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ข้อนี้เรากล่าวหมายถึงเรื่องนี้แล้วว่า ราชสมบัติของมนุษย์เมื่อนำไปเปรียบกับสุขที่เป็นทิพย์ถือว่าเป็นของเล็กน้อย (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อัง.ตัก. (ไทย); 20/71/288-289)

ดังนั้น สวรรค์ 6 ชั้น จึงเป็นสุคติภูมิที่เป็นผลแห่งการสั่งสมกุศลกรรมของสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งแต่ละชั้นมีความสุข อายุ และความประณีตที่แตกต่างกันตามกำลังแห่งบุญและกุศลกรรมที่ได้สั่งสมไว้ การเกิดในสวรรค์นั้นจึงเป็นผลของการประพฤติสุจริตและการสร้างกุศลกรรม

องค์ความรู้ใหม่

บทความวิชาการเรื่องศึกษาวรรณที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในนรกและสวรรค์ในอุปาสิกาสูตรนั้น ซึ่งก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ คือ การอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจตนาของการทำกรรม กับการส่งผลต่อภพภูมิหลังความตาย ซึ่งผ่านบทบาทของอุบาสิกาในฐานะคฤหัสถ์ฝ่ายหญิงตามแนวของพระพุทธศาสนา โดยพบได้ว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้พิจารณาการเกิดในนรกหรือสวรรค์จากสถานภาพทางสังคมหรือเพศสภาพของบุคคล แต่เป็นการพิจารณาจากเจตนาและการกระทำที่ประกอบด้วยกุศลหรืออกุศลเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่พบ คือ หลักความสัมพันธ์แห่งสุคติ-ทุคติ ได้แก่ ด้านความเชื่อ (ศรัทธาและทิฐิ) ด้านพฤติกรรม (ศีลและการดำเนินชีวิต) ด้านสภาพของจิตใจ (เจตนาและคุณธรรมภายใน) ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์เชิงเหตุปัจจัยต่อผลแห่งกรรมและภพภูมิในอนาคต กล่าวคือ อุบาสิกาที่มีสัมมาทิฐิ ตั้งมั่นในพระรัตนตรัย รักษาศีล และมีจิตประกอบด้วยเมตตา จาคะ และสติ ย่อมสั่งสมเหตุแห่งสุคติภูมิ ขณะที่อุบาสิกามีมิฉฐาทิฐิ ขาดศีลธรรม มีความตระหนี่ ริษยา และประกอบด้วยอกุศลกรรม ย่อมเป็นเหตุแห่งทุคติภูมิหรือนรก นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า อุปาสิกาสูตรมิได้มุ่งเน้นเพียงแต่การอธิบายเรื่องโลกหลังความตาย แต่ยังเป็นกรอบจริยธรรมของคฤหัสถ์ที่เป็นสตรี ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบันได้ โดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบตนเอง ครอบครัว และสังคม ผ่านการควบคุมพฤติกรรมและพัฒนาคุณธรรมภายในจิตใจ

อีกประการหนึ่ง องค์ความรู้จากการศึกษานี้ทำให้เห็นว่า แนวคิดเรื่องนรกและสวรรค์ในพระพุทธศาสนาไม่ใช่เพียงเรื่องความเชื่อในเชิงอภิปรัชญา แต่เป็นกลไกทางด้านของจริยธรรม ที่ช่วยกำกับพฤติกรรมมนุษย์ให้ตระหนักถึงผลของการกระทำ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสงบสุขของสังคมโดยรวมได้อย่างยั่งยืน และสามารถเห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน

สรุป

ธรรมที่เป็นเหตุให้อุบาสิกาเกิดในนรกและสวรรค์ในอุบาสิกาสูต เป็นการแสดงให้เห็นถึงหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอกุศลและกุศลกรรมบถ 10 ประการ ซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่อธิบายถึงความแตกต่างของชีวิตและภพภูมิของสัตว์โลก ซึ่งพระพุทธศาสนามองว่า การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกาย วาจา หรือใจ ล้วนมีผลสืบเนื่องตามเหตุปัจจัย โดยเฉพาะการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา อันเป็นตัวกำหนดคุณค่าของกรรมและผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอุบาสิกาสูตจึงเป็นพระสูตรที่สะท้อนถึงแนวคิดดังกล่าวผ่านบทบาทของอุบาสิกาในฐานะพุทธศาสนิกชนฝ่ายคฤหัสถ์ ซึ่งต้องดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางภาระหน้าที่ทางสังคมและครอบครัว แต่ยังสามารถพัฒนาคุณธรรมและสร้างเหตุแห่งสุคติได้ด้วยการประพฤติธรรมอย่างถูกต้อง

เหตุแห่งการเข้าถึงนรกหรือสุคติภูมิของอุบาสิกาเกิดจากการกระทำในอกุศลกรรมบถ 10 ทั้งในด้านความคิด คำพูด และการกระทำ เช่น การผิดศีล การมีจิตประกอบด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง และมีมิจฉาทิฐิ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้จิตใจเศร้าหมองและนำไปสู่ความเสื่อมทั้งในปัจจุบันและสัมปรายภพ ส่วนอุบาสิกาที่มีศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย รักษาศีล ประพฤติตนด้วยความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเจริญกุศลกรรมบถ 10 อย่างสม่ำเสมอ ย่อมเป็นผู้สร้างเหตุแห่งสุคติและความสุขทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจควบคู่กับการประพฤติปฏิบัติทางสังคมอย่างสมดุลกัน จึงเป็นการสะท้อนถึงหลักความจริงตามแนวพระพุทธศาสนาว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ซึ่งการกระทำที่ประกอบด้วยกุศลย่อมนำไปสู่ความสุข ตายไปสู่สุคติภูมิ ส่วนการกระทำที่ประกอบด้วยอกุศloy่อมนำไปสู่ความทุกข์และความเสื่อม ตายไปย่อมไปสู่ทุคติภูมิ

บรรณานุกรม

- พร รัตนสุวรรณ. (2542). *นรก-สวรรค์*. กรุงเทพฯ: วิญญูญาณ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- พระพรหมโมลี (วิลาศ อาณาโร). (2545). *โลกที่ปณี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- พระภาวนาพิศาลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสวี). (2562). *วิปัสสนาเพื่อความดับกรรม*. กรุงเทพฯ: หจก.ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วสิน อินทสระ. (2555). *หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด*. กรุงเทพฯ: บริษัท ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2554). *หลักกรรมในพระพุทธศาสนา*. นครปฐม: มหามกุฏราชวิทยาลัย.